

Hoezo onafhankelijk?

Zou Het Nieuwe Werken nog bestaan? Waarmee we de geneugten konden smaken van het werken zonder afhankelijk te zijn van werkplek, tijd en plaats?

De hulpmiddelen – laptop, mobiele telefoon, dataverbinding – vonden een brede verspreiding. Maar de bedoelde onafhankelijkheid kwam voor velen niet van de grond. Niemand stond immers voor zijn lol in de file of schoenlepelde zich met plezier de trein in en uit. Toch bleven we massaal naar kantoor, of ruimer: onze werkplek, gaan.

Het was natuurlijk een ongelukkige term, dat nieuwe werken, want bederfelijk: wat nieuw is, wordt door het verstrijken van de tijd vanzelf oud en daardoor onverkoopbaar. Bedenklijk was de associatie van het nieuwe werken met kenniswerken. Er gaat de beledigende suggestie van uit dat er ook oud werken bestaat waarvoor je geen kennis nodig hebt. Daarmee is de pijl van vooruitgang getekend en in het voorbijgaan de veronderstelling geïmpliceerd dat het ene werken beter is dan het andere. Leg dat maar eens uit aan de machinebankwerker of de vaatchirurg.

Critici wezen al snel op de schaduwzijde van het tijd- en plaatsonafhankelijke werken: je hebt nooit meer een excuus om niet productief te zijn. Dan is het nieuwe werken vooral een handig frame waarmee werkgevers relatief goedkoop hun medewerkers opzwepen tot maximaal rendement. De hulpmiddelen om plaats- en tijdonafhankelijk te kunnen werken, verkeren in drang-, zo niet dwangmiddelen om altijd maar aan de slag te zijn – en dan is die onafhankelijkheid dus een wassen neus. In sommige cao's is inmiddels het recht op onbereikbaarheid opgenomen; een wetsvoorstel om dat recht in algemene zin te regelen ligt nu bij de Tweede Kamer.

Het klonk mooi: werken waar je wilt en wanneer je wilt. Komt het nu niet uit? Geen inspiratie? Prima, dan ga je straks aan de slag! Maar dat werkt natuurlijk alleen als je niemand anders nodig hebt of niet hoeft aan te sluiten op het werk van anderen ... Kortom, vrijwel nooit.

Inmiddels heeft half Nederland onvrijwillig ontdekt wat het is om onafhankelijk van werkplek, tijd en plaats te werken. En nu weten we ook waarom we ons de file of trein in wurmden. Niet per se om achter de pc of om de vergadertafel plaats te nemen, dat kan best vaker vanuit huis. Wel om in de wandelgangen de ander semi-toevallig tegen te komen, een praatje te hebben, elkaar de nieren te proeven, in de ogen te kijken en zaken te doen.

En vooral hebben een paar lockdowns en maanden van beperkende maatregelen helder gemaakt dat onze werkplek veel meer dan alleen een ding is – een ruimte met bureau, balie, machine. Die werkplek is ook een idee: een stelsel van afspraken over tijd en plaats dat ons ervan verzekert dat onze collega's, bazen, klanten en samenwerkingspartners in de buurt zullen zijn, zodat we elkaar tot wederzijds voordeel gemakkelijk ontmoeten.

Niks onafhankelijk van plaats en tijd. Leve de werkplek! «

Gert van der Kolk | vennoot OIO (bureau voor Organisaties in Ontwikkeling), traint, adviseert en schrijft over samenwerkingsvragen.